

POSTĘPOWANIE ODWOŁAWCZE W PROCESIE KARNYM – U PROGU NOWYCH WYZWAŃ

redakcja naukowa Sławomir Steinborn

MONOGRAFIE

Wolters Kluwer

POSTĘPOWANIE ODWOŁAWCZE W PROCESIE KARNYM – U PROGU NOWYCH WYZWAŃ

redakcja naukowa Sławomir Steinborn

MONOGRAFIE

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Publikacja dofinansowana przez Uniwersytet Gdański

Stan prawny na 1 listopada 2016 r.

Recenzent

Dr hab. Andrzej Sakowicz, prof. KUL

Wydawca

Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący

Adam Choiński

Opracowanie redakcyjne i łamanie

Violet Design

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawoLubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by

Wolters Kluwer SA, 2016

ISBN 978-83-8107-041-6

ISSN 1897-4392

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów / 9

Wstęp / 15

Część I

**System środków odwoławczych w perspektywie
prawnoporównawczej / 19**

Cezary Kulesza

System środków odwoławczych w Niemczech / 21

Maria Rogacka-Rzewnicka

**Postępowanie odwoławcze we francuskim procesie
karnym. Modelowe założenia apelacji / 35**

Krzysztof Woźniewski

Apelacja w angielskim procesie karnym / 72

Część II

Model postępowania odwoławczego / 95

Piotr Hofmański

**Nowy model postępowania odwoławczego
w procesie karnym / 97**

Paweł Wiliński

**Konstytucyjne uwarunkowania postępowania
odwoławczego w procesie karnym / 102**

Wojciech Jasiński
**Redukcja postępowania przed sądem pierwszej instancji
a konstytucyjny i konwencyjny standard prawa
do odwołania się w sprawach karnych / 114**

Małgorzata Wąsek-Wiaderek
**Wybrane aspekty postępowania odwoławczego
w procesie karnym po 1 lipca 2015 r. w świetle
standardów międzynarodowych / 143**

Jerzy Skorupka
**Czy bezwzględne przyczyny odwoławcze
wymagają rewizji? / 163**

Marek Skwarcow
**Rażąca niesprawiedliwość orzeczenia
jako przesłanka odwoławcza po nowelizacji
kodeksu postępowania karnego / 176**

Anna Dziergawka, Igor Zgoliński
**Newralgiczne zmiany w postępowaniu odwoławczym
z perspektywy sędziów pierwszej instancji / 191**

Część III

Pozycja uczestników postępowania odwoławczego / 215

Izabela Urbaniak-Mastalerz
**Pozycja oskarżonego w nowym modelu
postępowania odwoławczego / 217**

Tomasz Kanty
**Wybrane zagadnienia dotyczące bezpośredniego
zakazu *reformationis in peius* / 243**

Marta Flis-Świeczkowska
**Czy istnieje możliwość cofnięcia przez mocodawcę
środka odwoławczego wniesionego przez pełnomocnika? / 259**

Część IV

Postępowanie dowodowe na rozprawie apelacyjnej / 275

Dariusz Świecki

Zakres postępowania dowodowego w instancji odwoławczej / 277

Piotr Rogoziński

**Zakres postępowania dowodowego na rozprawie apelacyjnej
a stwierdzenie konieczności przeprowadzenia
na nowo w całości przewodu sądowego
przez sąd pierwszej instancji (art. 437 § 2 k.p.k.) / 295**

Łukasz Cora

**Zakres i konsekwencje braku aktywności dowodowej
sądu oraz ich wpływ na rozstrzygnięcie w instancji
odwoławczej w kontradiktoryjnym modelu procesu
karnego a powrót do względnej inkwizycyjności / 325**

Część V

Nadzwyczajne środki odwoławcze / 347

Ryszard A. Stefański

Kasacja – potrzeba zmian / 349

Maciej Fingas

**Kilka uwag o reformatoryjnym orzekaniu
w postępowaniu kasacyjnym / 362**

Monika Zbrojewska

**Czy aktualny system nadzwyczajnych
środków odwoławczych spełnia swe zadania? / 386**

Barbara Dudzik

Głos w dyskusji / 397

Część VI

Inne środki zaskarżenia / 399

Aneta Kamińska-Nawrot

**Prawo do złożenia zażalenia na czynności związane
z przeszukaniem w ramach art. 236 k.p.k.**

Niepokój związany ze zmianami / 401

Andrzej Osiński

**Podstawy uchylenia prawomocnego mandatu karnego
w prawie wykroczeń w związku z nowelizacją przepisów
kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia / 413**

Wykaz skrótów

Akty prawne

- CAA 1968** angielski Criminal Appeal Act 1968
- CIC** francuski kodeks postępowania karnego z dnia 19 listopada 1808 r. (Code d'instruction criminelle)
- CPR 2013** angielskie Reguły Procedury Karnej z 2013 r. (Criminal Procedure Rules)
- d.k.p.w.** ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. Nr 12, poz. 116 z późn. zm.)
- EKPCz** Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.)
- fr. k.k.** francuski kodeks karny z dnia 1 marca 1994 r. (Code pénal)
- fr. k.p.k.** francuski kodeks postępowania karnego z dnia 23 grudnia 1958 r. (Code de procédure pénale)
- GG** niemiecka ustawa zasadnicza z dnia 23 maja 1949 r. (Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland)
- GVG** niemiecka ustawa o ustroju sądów powszechnych z dnia 9 maja 1975 r. (BGBl. I, S. 1077 z późn. zm.)
- k.k.** ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1137 z późn. zm.)
- Konstytucja RP** Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)

- k.p.a.** ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 23 z późn. zm.)
- k.p.c.** ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1822 z późn. zm.)
- k.p.k.** ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1749 z późn. zm.)
- k.p.k. z 1928 r.** rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 marca 1928 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 33, poz. 313), wersja pierwotna
- k.p.k. z 1969 r.** ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 13, poz. 96 z późn. zm.)
- k.p.w.** ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1713)
- k.w.** ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1094 z późn. zm.)
- MCA 1980** angielski Magistrates Court Act z 1980 r.
- MPPOiP** Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38 poz. 167, załącznik)
- nowela lutowa** ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396), również jako nowela z dnia 20 lutego 2015 r.
- nowela marcowa** ustawa z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 437)
- nowela wrześniowa** ustawa z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1247 z późn. zm.), również jako nowela z dnia 27 września 2013 r.

- Protokół nr 7** Protokół nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzony dnia 22 listopada 1984 r. w Strasburgu (Dz. U. z 2003 r. Nr 42, poz. 364)
- SCA 1981** angielski Senior Courts Act z 1981 r.
- StPO** niemiecki kodeks postępowania karnego (Strafprozessordnung)

Czasopisma i zbiory orzecznictwa

- Biul. PK** Biuletyn Prawa Karnego
- Biul. SN** Biuletyn Sądu Najwyższego
- BSP** Białostockie Studia Prawnicze
- Bull. crim.** Les Bulletins de la Cour de cassation
- Cass. crim.** Arrêts de la Cour de cassation, chambre criminelle (Orzecznictwo francuskiego Sądu Kasacyjnego, Wydział Karny)
- CzPKiNP** Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych
- GSP** Gdańskie Studia Prawnicze
- KZS** Krakowskie Zeszyty Sądowe. Orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Krakowie w sprawach karnych
- LEX** System Informacji Prawnej LEX
- M. Praw.** Monitor Prawniczy
- NP** Nowe Prawo
- OSA** Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
- OSNC** Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Cywilna
- OSNKW** Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Wojskowa
- OSNP** Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Pracy
- OSNPG** Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Wydawnictwo Prokuratury Generalnej
- OSNwSK** Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych
- OSP** Orzecznictwo Sądów Polskich

OSPiKA	Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OTK-A	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; zbiór urzędowy, Seria A
PiP	Państwo i Prawo
PPK	Problemy Prawa Karnego
Prob. Krym.	Problemy Kryminalistyki
Prob. Praw.	Problemy Praworządności
Prok. i Pr.	Prokuratura i Prawo
Prok. i Pr.-wkł.	Prokuratura i Prawo – wkładka
Prz. Sejm.	Przegląd Sejmowy
PS	Przegląd Sądowy
SP-E	Studia Prawno-Ekonomiczne
St. Iur.	Studia Iuridica
St. Praw.	Studia Prawnicze
WPP	Wojskowy Przegląd Prawniczy

Organy orzekające i inne

BVerfG	niemiecki Federalny Trybunał Konstytucyjny (Bundesverfassungsgericht)
BGH	niemiecki Federalny Sąd Najwyższy (Bundesgerichtshof)
CA-CD	angielski Sąd Apelacyjny – Wydział Karny (The Court of Appeal Criminal Division)
ETPC	Europejski Trybunał Praw Człowieka
HJ	angielski Wysoki Sąd Sprawiedliwości (High Court of Justice)
KGP	Komendant Główny Policji
NSA	Naczelnny Sąd Administracyjny
OLG	niemiecki Sąd Apelacyjny (Oberlandesgericht)
SA	Sąd Apelacyjny

- SN** Sąd Najwyższy
- SSN** sędzia Sądu Najwyższego
- TK** Trybunał Konstytucyjny
- WKD** Wyższa Komisja Dyscyplinarna
- WSA** Wojewódzki Sąd Administracyjny
- WSD** Wyższy Sąd Dyscyplinarny

Wstęp

W ostatnich latach jesteśmy świadkami niespotykanej od długiego czasu, wzmożonej aktywności nowelizacyjnej ustawodawcy w sferze prawa karnego procesowego. Chodzi tu nie tyle o częstotliwość wprowadzania zmian, ta bowiem już od dawna utrzymuje się na aż nazbyt wysokim poziomie, ile o głębokość tych zmian. Ustawa z dnia 27 września 2013 r. (Dz. U. poz. 1247 z późn. zm.) nowelizująca kodeks postępowania karnego i inne ustawy przyniosła tak zasadnicze przeobrażenia, często o modelowym charakterze, że bez cienia przesady można było mówić, iż jej wejście w życie w dniu 1 lipca 2015 r. w kilku przynajmniej obszarach oznaczało znacznie większą zmianę jakościową niż wejście w życie nowego kodeksu postępowania karnego w 1998 r. Do obszarów tych należał nie tylko model postępowania przed sądem pierwszej instancji, ale również sfera kontroli odwoławczej. Uchwalenie tej nowelizacji stało się impulsem do zorganizowania przez Katedrę Prawa Karnego Procesowego i Kryminalistyki Uniwersytetu Gdańskiego konferencji naukowej *Postępowanie odwoławcze w procesie karnym – u progu nowych wyzwań*. Odbyła się ona w dniach 25 i 26 września 2014 r. na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego, gromadząc ponad 70 uczestników – przedstawicieli większości polskich ośrodków naukowych zajmujących się prawem karnym procesowym oraz grono znamienitych praktyków. Była to odpowiedź na potrzebę intensywnej i wieloaspektowej dyskusji dotyczącej nie tylko konsekwencji samych zmian, ale również zagadnień o znacznie szerszym i ponadczasowym wymiarze – przede wszystkim odpowiedniego kształtu systemu zwyczajnych i nadzwyczajnych środków odwoławczych oraz pożądanego modelu postępowania odwoławczego w polskim procesie karnym.

Niniejszy zbiór jest w obszarze problematyki kontroli odwoławczej w dużej mierze świadectwem dyskusji, jakie głównie w reakcji na głębokie zmiany modelowe wprowadzane przez ustawodawcę toczono były w tamtym czasie

w odniesieniu do wielu aspektów procedury karnej. Obecnie nieoczekiwanie znajdujemy się w zupełnie innym miejscu niż w czasie konferencji. Wskutek pochopnej zmiany optyki przez ustawodawcę zrezygnowano bowiem z szansy zweryfikowania przyjętych założeń i pomimo braku rzetelnych danych ku temu ogłoszono niepowodzenie reformy wzmacniającej kontradiktoryjność w procesie karnym. Nie ustała jednak potrzeba dyskusji o pożądanym przeobrażeniu, jakich powinien doznać polski proces karny, aby był on bardziej efektywny, sprawny, sprawiedliwy i rzetelny. Trudno bowiem przyjąć, aby powrót do znanych z przeszłości rozwiązań, niekiedy zakotwiczonych jeszcze w reformach procedury karnej z lat 1949–1950, eliminował potrzebę dyskusji o tym, jaki powinien być nowoczesny proces karny w Polsce. Powrót do starych rozwiązań nie jest przecież żadną odpowiedzią na wyzwania, jakie niesie współczesność. Wprowadzone w 2016 r. zmiany w procedurze karnej w żadnym razie nie oferują recepty na większość zdiagnozowanych problemów, które były powodem reform z lat 2013–2015, a tym samym nie anulują potrzeby dalszej dyskusji.

Zmiany wprowadzone w 2016 r. nie spowodowały odejścia od modelu reformatoryjnego orzekania w instancji odwoławczej, niektóre wręcz go jeszcze wzmocniły. Istotnie zmieniło się jednak otoczenie dla tych rozwiązań, stawiając pytanie o możliwość efektywnego funkcjonowania apelacyjnego modelu kontroli odwoławczej w warunkach inkwizycyjności. Odpowiedź na nie mogła zostać udzielona w przedstawionych tekstach tylko w dużym zarysie. Autorzy poszczególnych opracowań dołożyli wprawdzie wszelkich starań, aby Czytelnik mógł otrzymać aktualne opracowania, jednak trzeba pamiętać, że niniejsza książka stanowi przede wszystkim dokumentację konferencji naukowej, jaka odbyła się w 2014 r. Podkreślić również należy, że żaden z problemów poruszonych podczas konferencji i poddanych analizie w tej książce nie stracił nic ze swej aktualności. Na część z nich nie wpłynęły bowiem w istotnym stopniu ostatnie zmiany normatywne, wiele z nich od samego początku wychodziło poza horyzont określony przez zmiany z lat 2013–2015, z kolei zaś inne wprawdzie zdezaktualizowały się od strony normatywnej, jednak nie dotyczy to ich aktualności naukowej. Wypada mieć również nadzieję, że w nieodległym czasie możliwy będzie powrót do rzetelnej dyskusji nad tym, ile i jakiej kontradiktoryjności potrzeba w procesie karnym oraz jak wpływa ona na założenia modelowe

i kształt postępowania odwoławczego. Analizy i poglądy zawarte w niniejszym opracowaniu będą wówczas znakomitym materiałem i zarzewiem do dalszej dyskusji.

Warto również wspomnieć, że konferencję rozpoczęła sesja poświęcona pamięci Profesora Jana Grajewskiego, niezwykle ważnej postaci w historii Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego, jego dziekana w latach 1984–1990, wieloletniego kierownika Katedry Prawa Karnego Procesowego i Kryminologii, a w latach 1990–2000 również sędziego Sądu Najwyższego orzekającego w Izbie Karnej. Z inicjatywy uczniów i współpracowników Profesora Senat Uniwersytetu Gdańskiego na wniosek Rady Wydziału Prawa i Administracji podjął w dniu 19 grudnia 2013 r. uchwałę o nadaniu imienia Profesora Jana Grajewskiego sali symulacji rozpraw karnych w budynku Wydziału Prawa i Administracji UG. Zwieńczeniem otwierającej konferencję sesji wspomnieniowej była uroczystość nadania sali rozpraw imienia Profesora Jana Grajewskiego oraz odsłonięcie portretu Profesora w tejże sali.

Na zakończenie słowa podziękowania należą się wszystkim uczestnikom konferencji, którzy aktywnością i zapałem dyskusyjnym przyczynili się do istotnego wzbogacenia jej wyników, instytucjom, które udzieliły wsparcia przy organizacji tej konferencji: wydawnictwu Wolters Kluwer, wydawnictwu C.H. Beck oraz Pomorskiej Izbie Adwokackiej w Gdańsku, a także zespołowi Katedry Prawa Karnego Procesowego i Kryminalistyki Uniwersytetu Gdańskiego, który włożył wiele wysiłku w przygotowanie tego wydarzenia.

Sławomir Steinborn

Część I

System środków odwoławczych w perspektywie prawnoporównawczej

System środków odwoławczych w Niemczech

Problematyka środków odwoławczych została uregulowana w księdze III StPO zatytułowanej „Środki prawne” (*Rechtsmittel*, § 296–358). Rozpoczynający ją rozdział I zawiera ogólne przepisy odnoszące się do wszystkich środków odwoławczych (§ 296–303), następne rozdziały dotyczą zażalenia (*Beschwerde*, § 304–311a), odwołania (*Berufung*, § 312–332) i rewizji (*Revision*, § 333–358).

System środków odwoławczych w Niemczech zapewnia skarżącemu możliwość kontroli decyzji procesowych zarówno pod względem faktycznym, jak i prawnym. Jak wskazuje się w literaturze przedmiotu, celem tych środków jest zagwarantowanie prawidłowości poszczególnych decyzji organów procesowych i przez to praworządności, zapewnienie jednolitości prawa oraz przestrzegania przepisów proceduralnych. Jednakże ustawodawstwo i praktyka procesowa zakładają dążenie do tych celów z różnym natężeniem, gdyż podnoszone w środku odwoławczym zarzuty natury proceduralnej zasadniczo mogą spowodować zamierzony przez skarżącego skutek wtedy, gdy mogły one mieć wpływ na trafność zaskarżonej decyzji procesowej¹.

Jednocześnie w literaturze przedmiotu wskazuje się na konieczność ograniczenia zakresu postępowania odwoławczego oraz kompetencji sądu odwoławczego korygującego błędy sądu *merita* wynikające z możliwości utraty bądź zniekształcenia dowodów z osobowych źródeł dowodowych, jak

* Prof. dr hab. Cezary Kulesza, Uniwersytet w Białymstoku, Wydział Prawa, Katedra Postępowania Karnego.

¹ W. Frisch (w:) *SK-StPO. Systematischer Kommentar zur Strafprozessordnung. Mit GVG und EMRK*, red. J. Wolter, Band VI, § 296–332 StPO, Köln 2013, s. 6–7 i podana tam literatura.

np. zeznania świadków, których pamięć w powtórnie prowadzonym postępowaniu dowodowym może ulec zniekształceniu bądź zatarciu. Te względy powodują zarówno podmiotowe, przedmiotowe, jak i czasowe ograniczenia możliwości składania i rozpoznawania przez sądy odwoławcze środków odwoławczych. Niebagatelne znaczenie ma tu także poszanowanie stanu pewności prawa wynikającego ze stabilności orzeczeń sądowych².

Należy stwierdzić, że przepisy ogólne niemieckiego k.p.k. odnoszące się do wszystkich środków odwoławczych skonstruowane są podobnie jak w polskim k.p.k. Rozpoczynający księgę III StPO § 296 upoważnia zarówno prokuraturę, jak i oskarżonego do wnoszenia dopuszczalnych środków odwoławczych od decyzji sądowych. W komentarzach wskazuje się na szeroki zakres podmiotowy skarżących i różnorodność przedmiotu zaskarżenia. Podkreśla się, że znaczną rolę w ukształtowaniu tego zakresu odegrała tu nie tylko ustawa (StPO), lecz także orzecznictwo sądowe i postulaty doktryny. Katalog środków zaskarżenia nie ogranicza się jedynie do typowych środków odwoławczych, takich jak zażalenie, odwołanie czy rewizja, lecz obejmuje także takie środki zaskarżenia, jak sprzeciw od wyroku nakazowego, w przypadku zaś decyzji prokuratury można tu wskazać chociażby na decyzję sądu w zakresie wniosku pokrzywdzonego w ramach postępowania w przedmiocie „wymuszenia skargi” (*Klageerzwingungsverfahren*, § 172 ust. 2 StPO) czy też sędziowską kontrolę decyzji prokuratury bądź innych organów postępowania przygotowawczego, w szczególności tych podjętych zamiast sądu w sytuacjach „niecierpiących zwłoki” (*Gefahr im Verzug*)³.

W doktrynie niemieckiej wskazuje się na instytucję *gravamenu* (*Beschwer*), którego posiadaniem musi się zasadniczo legitymować odwołujący się. Ograniczenie to nie dotyczy prokuratora, który podobnie jak w procesie polskim może wnosić środki odwoławcze także na korzyść oskarżonego⁴. Środki odwoławcze są składane przez uprawnione osoby niezależnie. Ponieważ bieg terminów do złożenia środka odwoławczego przez prokuratora i dla oskarżonego może rozpoczynać się i kończyć w różnym czasie, jeden z nich może posiadać jeszcze prawo do odwołania, gdy drugi z nich

² Tamże, s. 7–8.

³ Tamże, s. 8–9.

⁴ L. Brößler, *Strafprozessuale Revision. Eine Anleitung für Klausur und Praxis*, München 2012, s. 7; W. Frisch (w:) *SK-StPO...*, s. 189–190.

takie prawo już utracił. Niemiecka procedura karna nie przewiduje znanej procedurze cywilnej możliwości przyłączenia się do cudzego środka odwoławczego (*Anschlussrechtsmittel*). Jednakże jeśli środek odwoławczy zostanie błędnie oznaczony jako „przyłączony”, nie wywiera to negatywnych skutków dla odwołującego się, gdyż zgodnie z § 300 StPO (stanowiącym, że błędne oznaczenie środka odwoławczego nie wpływa na jego skuteczność) będzie on traktowany jako samoistny środek odwoławczy⁵.

Jak wskazuje się w orzecznictwie sądowym, dopuszczalność środka odwoławczego wymaga bezpośredniego naruszenia praw lub uzasadnionych interesów składającego środek odwoławczy. *Gravamen* może wynikać jedynie z sentencji orzeczenia sądowego, a nie jego uzasadnienia⁶. Oskarżony może składać środki odwoławcze od decyzji procesowych naruszających jego prawa bądź szkodzących jego interesom osobiście, bądź za pośrednictwem innych osób. Jeśli inna osoba złoży w imieniu oskarżonego środek odwoławczy, to taka czynność jest skuteczna tylko wtedy, gdy posiada ona upoważnienie oskarżonego bądź jest upoważniona z mocy ustawy. Środek odwoławczy może złożyć za oskarżonego jego przedstawiciel ustawowy i wiąże go wtedy ten sam termin na wniesienie środka odwoławczego co oskarżonego (§ 298 StPO).

Obrońca, jako upoważniony ustawowo do reprezentowania oskarżonego, może złożyć za niego środek odwoławczy, jednakże nie może tego uczynić wbrew jego wyraźnie wyrażonej woli (§ 297 StPO). Obrońca działa wtedy na mocy własnych uprawnień i we własnym imieniu, jednakże jego uprawnienie zależy od tego, czy oskarżonemu przysługuje środek odwoławczy i czy nie sprzeciwia się on wyraźnie wniesieniu środka. Ograniczenie takie dotyczy rewizji, odwołania (*Berufung*) i zażalenia. Regulacja § 297 StPO odnosi się tylko do obrońców ustanowionych przez oskarżonego bądź wyznaczonych mu z urzędu, a nie obejmuje swoim zakresem adwokatów niedziałających jako obrońcy, a więc nie stosuje się jej w przypadku pełnomocników oskarżycieli prywatnych i posiłkowych, którzy muszą posiadać specjalne pełnomocnictwo do wniesienia środka odwoławczego⁷.

⁵ W. Frisch (w:) *SK-StPO...*, s. 187.

⁶ G. Cirener (w:) *Strafprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz und Nebengesetzen. Kommentar*, red. J.P. Graf, München 2010, s. 1234–1237 i podane tam orzecznictwo.

⁷ W. Frisch (w:) *SK-StPO...*, s. 194–196.

Sławomir Steinborn – doktor habilitowany nauk prawnych, profesor nadzwyczajny w Katedrze Prawa Karnego Procesowego i Kryminalistyki Uniwersytetu Gdańskiego, sędzia Sądu Apelacyjnego w Gdańsku. Jako stypendysta Fundacji im. Alexandra von Humboldta i Towarzystwa im. Maxa Plancka prowadził w latach 2008–2009 i 2015 badania w Instytucie Maxa Plancka Zagranicznego i Międzynarodowego Prawa Karnego we Freiburgu (Niemcy). Zajmuje się przede wszystkim problematyką kontroli odwoławczej, porozumień karnoprocesowych, ochrony praw jednostki w procesie karnym oraz międzynarodowej współpracy w sprawach karnych; autor i współautor ponad 100 opracowań naukowych z zakresu procedury karnej i europejskiego prawa karnego, w tym monografii *Prawomocność części orzeczenia w procesie karnym*, która wygrała IV edycję konkursu „Przeglądu Sądowego”, uzyskując tytuł książki prawniczej najbardziej przydatnej w praktyce wymiaru sprawiedliwości wydanej w 2011 roku.

W monografii poruszone zostały kluczowe problemy kontroli odwoławczej w procesie karnym, jakie powstały na tle nowelizacji kodeksu postępowania karnego z lat 2013–2016. Szczególny nacisk położono na problematykę postępowania dowodowego w warunkach istotnie zwiększonych możliwości reformatoryjnego orzekania przez sąd odwoławczy, a także na zagadnienia modelowe i zgodność nowych rozwiązań kodeksowych ze standardem konstytucyjnym i strasburskim.

Autorzy – wybitni specjaliści należący do czołówki polskich procesualistów – prowadzą analizy poszczególnych zagadnień zarówno na płaszczyźnie konstytucyjnej i konwencyjnej, jak i w sferze konkretnych problemów kodeksowych. Czytelników zainteresują między innymi rozważania poświęcone pozycji stron postępowania na gruncie nowych rozwiązań oraz tematyce postępowania dowodowego w instancji odwoławczej.

Publikacja jest przeznaczona przede wszystkim dla prawników praktyków – adwokatów, radców prawnych, prokuratorów oraz sędziów. Będzie też przydatnym źródłem wiedzy dla osób zajmujących się naukowo procedurą karną.

9788381070416 W01P01

ISSN 1897-4392
ISBN 978-83-8107-041-6

9 788381 070416

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL